

Арх. Јован Нешковић

КАРАКТЕР И СТЕПЕН ОБНОВЕ ЦРКВЕ
 МАНАСТИРА ЂУРЂЕВИ СТУПОВИ У РАСУ,
 ЦРКВЕ СВ. ПЕТРА У БИЈЕЛОМ ПОЉУ,
 ЦРКВЕ СВ. ЂОРЂА У ТИТОГРАДУ

Црква Св. Ђорђа у комплексу Ђурђевих Ступова у Расу,
 црква Св. Петра у Бијелом Пољу и црква Св. Ђорђа у
 Титограду представљају са аспекта заштите издвоје-
 не проблемске целине, а у свакој од њих присутна
 је и тема обнове.

- Ђурђеви Ступови представљају остатке манастир-
 ског комплекса са главним објектом, црквом Св. Ђорђа
 у рушевинама. Концепција заштите цркве Св. Ђорђа мо-
 рала се изграђивати како у односу на вредности и
 стање саме грађевине, тако и у оквиру концепције
 заштите целокупног споменичког комплекса. У вези са
 радовима на цркви посебно је разматран низ питања
 међу којима су: питање валоризације архитектонских
 вредности у поступку заштите, посебно њене куполе
 јединствене у српској средњовековној архитектури,
 питање заштите остатака живописа, као и враћања
 фресака, скинутих са грађевине и пренетих у музеј
 после Ослобођења, питање обнове портала и места об-
 нове - на цркви или у лапидаријуму, питање односа
 према посебној вредности објекта каква је његова

доминанта у простору и његова силуета; у вези с тим питање задржавања оне силуете, а тиме и стања у који је доспела грађевина после рушења 1941. године или стриктно враћање изгледа грађевине из времена пре тог рушења. На тим основним питањима изграђивана је концепција заштите овога споменика.

- Црква Св.Петра у Бијелом Пољу један је од споменика код кога су изграђивањем и преправкама у више историјских епоха били отворени веома сложени проблеми заштите. Нека од основних питања која су се морала решавати била су: питање вредновања првобитне архитектуре кроз поступак обнове, питање уклањања преправки из времена претварања цркве у џамију, или задржавање изгледа објекта из последње фазе развоја, питање презентације остатака грађевине откривених у току истраживања, питање обнове камене олтарске преграде и друга.

- Црква Св.Ђорђа у Титограду један је од споменика коме је нестручном техничком заштитом и "модернизацијом" у недавној прошлости измењен првобитни изглед. За време тих радова зидови цркве су појачани бетонском облогом, порушена купола прероманског стила и изграђена нова, бетонска купола, органски неповезана са архитектуром првобитне грађевине. Питање уклањања нестручних преправки и обнове њене куполе било је суштинско питање заштите и очувања овог објекта као споменика архитектуре.

Из овог сажетог приказа произилази и општи приступ питању обнове као методу а не концепцији, при чему је посебност сваког споменика условљавала и одговарајући третман, а тиме и карактер и степен њихове обнове.

